

ภัยแล้งปี 2563 ส่อวิกฤติ ...

คาดเสียหายราว 17,000-19,000 ล้านบาท

CURRENT ISSUE

ปีที่ 26 ฉบับที่ 3074

วันที่ 17 มกราคม 2563

▶ ประเด็นสำคัญ

- สถานการณ์ภัยแล้งในฤดูกาลปี 2563 (มกราคม-เมษายน 2563) ได้เกิดขึ้นเร็วกว่าปีก่อน และส่อเค้าความรุนแรง ยาวนานมากขึ้น จากปริมาณน้ำในเขื่อนที่ลดลงร้อยละ 33.1 (YoY) ซึ่งเป็นการลดลงในแทบทุกภาคของประเทศ และยังเป็นระดับน้ำที่วิกฤติกว่าปี 2558 ที่เกิดภัยแล้งรุนแรงอีกด้วย
- ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นพืชฤดูแล้งที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตเสียหายหนักที่สุด ซึ่งอาจช่วยผลักดันราคาพืชฤดูแล้งกลุ่มนี้ให้ปรับตัวขึ้นได้ในระยะสั้น แต่ด้วยแรงกดดันด้านผลผลิตที่ลดลง จะเป็นปัจจัยจูงจูงรายได้เกษตรกรในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2563 ให้หดตัวอยู่ในกรอบร้อยละ 0.5-1.0 (YoY) ซึ่งนอกจากภัยแล้งจะกระทบต่อภาคการผลิตในประเทศแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงภาคการส่งออกที่อาจขาดแคลนผลผลิตเพื่อการส่งออก ท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงที่ความต้องการในตลาดโลกชะลอตัวลง
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า ผลกระทบในเบื้องต้นของสถานการณ์ภัยแล้งในปี 2563 อาจทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจราว 17,000-19,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นรารร้อยละ 0.10-0.11 ของ GDP ทั้งนี้ ยังต้องติดตามระดับความรุนแรงของภัยแล้งโดยเฉพาะในเดือนมีนาคม-เมษายน และระยะเวลาการเกิดภัยแล้งที่อาจลากยาวไปในช่วงแล้งนอกฤดูกาล จนไปกระทบต่อภาพรวมความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งปีนี้ให้อยู่ในภาวะวิกฤติมากขึ้น

เป็นเรื่องที่น่ากังวลใจไม่น้อย สำหรับสถานการณ์ภัยแล้งในฤดูปี 2563 ที่ในขณะนี้ได้เกิดขึ้นเร็วกว่าปีก่อน (ฤดูร้อนปี 2562 ตามประกาศของกรมอุตุนิยมวิทยา คือ ตั้งแต่วันที่ 22 ก.พ. 2562) และถ้าหากย้อนกลับไปในปี 2562 ก็พบว่า ประเทศไทยประสบภาวะภัยแล้งอย่างหนักจากปรากฏการณ์เอลนีโญในช่วงฤดูแล้ง เกิดภาวะฝนทิ้งช่วง และเมื่อถึงฤดูฝนก็มีฝนตกน้อยซ้ำเติมไปอีก จนทำให้ระดับน้ำต้นทุนในเขื่อนที่กักเก็บเอาไว้ใช้สำหรับฤดูแล้งปี 2563 น้อยตามไปด้วย สัญญาณการขาดแคลนน้ำจึงเริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่ช่วงปลายปี 2562 และได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องมาในปี 2563 ที่ส่อเค้าความรุนแรงและยาวนานมากขึ้นกว่าปีก่อน จาก

ปริมาณน้ำใช้การได้ในเขื่อนของไทยแยกรายภาค

ณ 16 ม.ค. 2563

ภาค	16 ม.ค. 2563 (ล้านลบ.ม.)	YoY%
เหนือ	4,199	-59.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,675	4.8
กลาง	248	-55.6
ตะวันตก	8,303	-16.2
ตะวันออก	546	-46.5
ใต้	3,722	-25.8
รวมทั้งประเทศ	19,693	-33.1

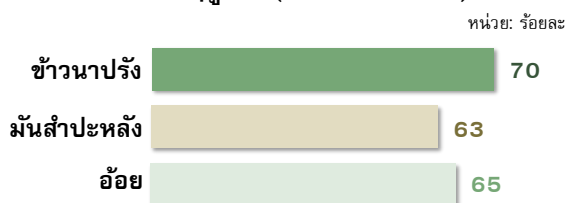
ที่มา: กรมชลประทาน รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

อิทธิพลของปรากฏการณ์เอลนีโญที่ยังคงมีอยู่ พิจารณาได้จาก **ระดับน้ำในเขื่อน ณ 16 ม.ค.2563** ที่มีปริมาณน้ำใช้การได้ในเขื่อนทั่วประเทศอยู่ที่เพียง 19,693 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือลดลงร้อยละ 33.1 (YoY) ซึ่งเป็นการลดลงในแทบทุกภาคของประเทศ อีกทั้งยังเป็นระดับน้ำที่ต่ำกว่าปี 2558 ที่เกิดภัยแล้งรุนแรงซึ่งมีระดับน้ำอยู่ที่ 20,664 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ ยังมีการคาดการณ์ว่าในระยะ 3 เดือนนี้ (ม.ค.-มี.ค.2563) ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั่วประเทศอาจต่ำกว่าค่าปกติราวร้อยละ 10 รวมถึงอุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงกว่าค่าปกติราว 0.5 องศาเซลเซียส ทำให้คาดว่าสถานการณ์ภัยแล้งในปี 2563 น่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นกว่าปีก่อน จนกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรที่จะเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูแล้งนี้ให้ลดลง รวมถึงส่งผลกระทบต่อเนื้อไปยังรายได้เกษตรกรให้ต้องเผชิญความยากลำบาก

ดังนั้น จากความแห้งแล้งที่ส่อเค้าความรุนแรงตั้งแต่ในขณะนี้ ทำให้ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า ภัยแล้งในฤดูกาลปี 2563 (มกราคม-เมษายน) ที่อาจทำให้เกิดความแห้งแล้งเร็วขึ้นและรุนแรงกว่าปีก่อน จะส่งผลกระทบต่อพืชเกษตรฤดูแล้ง รายได้เกษตรกร และมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ดังนี้

▪ **ข้าวนาปรัง มันสำปะหลัง และอ้อย** เป็นพืชที่ได้รับผลกระทบหนักสุดจากปัญหาภัยแล้ง เนื่องจากตรงกับฤดูกาลเก็บเกี่ยวซึ่งมีผลผลิตออกสู่ตลาดเกินกว่าครึ่งของผลผลิตทั้งปี อีกทั้งผลผลิตพืชเกษตรเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง โดยเฉพาะข้าวนาปรังที่เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญและส่วนใหญ่ต้องอาศัยน้ำในเขื่อนเป็นหลัก จึงเป็นพืชที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งในวงกว้าง

สัดส่วนการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชเกษตรสำคัญ ในช่วงฤดูแล้ง (ม.ค.-เม.ย.2563)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

สัดส่วนผลผลิตรายภาค (ร้อยละ)

ภาค	ข้าวนาปรัง	มันสำปะหลัง	อ้อย
เหนือ	39.4	22.1	23.8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	12.8	56.0	43.5
กลาง	46.7	21.9	27.3
ใต้	1.1	-	-
ตะวันออก	-	-	5.4
ทั้งประเทศ	100.0	100.0	100.0

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ภัยแล้งในปี 2563 (ม.ค.-เม.ย.2563) น่าจะสร้างความเสียหายทำให้ผลผลิตลดลงอยู่ในกรอบร้อยละ 4.0-6.0 (YoY) จนมีผลทำให้ราคาพืชเกษตรในช่วงฤดูแล้งปรับเพิ่มขึ้นในทุกรายการ โดยข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.2-11.4 (YoY) มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3-5.4 (YoY) และอ้อยเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.0-29.7 (YoY) ส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2563 ให้อาจหดตัวอยู่ในกรอบร้อยละ 0.5-1.0 (YoY) โดยเป็นผลจากแรงกดดัน

ราคาคาดการณ์พืชฤดูแล้งเฉลี่ยในช่วงภัยแล้ง

พืชฤดูแล้ง	ราคาคาดการณ์เฉลี่ย 4M2563	YoY%
ข้าว (บาทต่อตัน)	12,169-12,534	8.2-11.4
มันสำปะหลัง (บาทต่อกิโลกรัม)	2.22-2.28	2.3-5.4
อ้อย (บาทต่อตัน)	745-767	26.0-29.7

ที่มา: คาดการณ์โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

¹ คาดการณ์โดยกรมอุตุนิยมวิทยา ออกประกาศเมื่อ 27 ธ.ค.2562

ผลผลิตเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในช่วงที่เกิดภัยแล้งในฤดูกาลจะช่วยดันราคาในประเทศให้สูงขึ้นได้ แต่หากพิจารณาในด้านการส่งออก อาจต้องประสบปัญหาการขาดแคลนผลผลิตเพื่อการส่งออก ท่ามกลางภาวะที่ความต้องการในตลาดโลกมีแนวโน้มชะลอตัว ก็อาจส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกลุ่มนี้ให้ภาพที่ไม่ดีนัก

▪ **ผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจในช่วงภัยแล้งในฤดูกาล (ม.ค.-เม.ย.2563)** โดย ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจอาจอยู่ที่ราว 17,000-19,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.10-0.11 ของ GDP ซึ่งเป็นการประเมินความเสียหาย ของข้าวนาปรัง มันสำปะหลัง และอ้อยเป็นหลัก อีกทั้งยังมองว่า ภัยแล้งในฤดูกาลปี 2563 น่าจะวิกฤติมากกว่าปี 2562 และน่าจะวิกฤติมากกว่าปี 2558 ซึ่งเป็นปีที่มีภัยแล้งรุนแรงที่สุดในรอบ 20 ปีอีกด้วย

ทั้งนี้ในการประเมินครั้งนี้จะเป็นการประเมินในเบื้องต้น ซึ่งหากรวมผลเสียหายของพืชเศรษฐกิจอื่น และระดับความรุนแรงของภัยแล้งที่มากขึ้น ก็อาจทำให้มีมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจมากกว่าที่ประเมินไว้ อย่างไรก็ตาม คงต้องฝากความหวังไว้กับนโยบายประกันรายได้เกษตรกรของรัฐบาลที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ก็อาจช่วยลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจให้อยู่ในวงจำกัดได้

▪ **ต้องติดตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ภัยแล้งในฤดูกาลอย่างต่อเนื่อง** โดยเฉพาะในช่วงเดือนมี.ค.-เม.ย.2563 ที่น่าจะแล้งจัดและเป็นช่วงที่มีผลผลิตข้าวนาปรังออกสู่ตลาดจำนวนมากจนอาจกระทบต่อผลผลิตข้าวที่เสียหาย รวมถึงอาจเกิดภาวะฝนทิ้งช่วง และระยะเวลาภัยแล้งที่อาจลากยาวต่อเนื่องถึงช่วงกลางปีนี้ได้ จากอิทธิพลของปรากฏการณ์เอลนีโญที่ยังคงมีอยู่ต่อเนื่องจากปีก่อน ซึ่งคงต้องจับตาสถานการณ์ภัยแล้งต่อไป ถ้าหากลากยาวไปจนถึงเดือนพ.ค.2563 ซึ่งเป็นช่วงภัยแล้งนอกฤดูกาล ก็อาจกระทบต่อฤดูกาลเพาะปลูกข้าวนาปีและสร้างความความสูญเสียทางเศรษฐกิจของภาพรวมทั้งปีนี้ให้อยู่ในภาวะวิกฤติมากขึ้นไปอีก ดังนั้น คงต้องมีการติดตามระยะเวลาและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นระยะ และอาจต้องมีการทบทวนตัวเลขความเสียหายตามความเหมาะสมต่อไป รวมถึงต้องติดตามสภาพอากาศในช่วงระยะข้างหน้า เนื่องจากความรุนแรงของภัยแล้งมีระดับไม่เท่ากันในแต่ละเดือน

Disclaimer

รายงานวิจัยฉบับนี้จัดทำเพื่อเผยแพร่ทั่วไป โดยจัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ แต่บริษัทฯ มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือความสมบูรณ์เพื่อใช้ในทางการค้าหรือประโยชน์อื่นใด บริษัทฯ อาจมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลต่างๆ ด้วยวิจารณญาณของตนเองและรับผิดชอบในความเสียหายทั้งสิ้น บริษัทฯ จะไม่รับผิดชอบผู้ซื้อหรือบุคคลใดในความเสียหายใดจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลในรายงานฉบับนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการให้ความเห็น หรือคำแนะนำในการตัดสินใจทางธุรกิจ แต่อย่างใดทั้งสิ้น